

Данілова Віталіна Миколаївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра за
спеціальністю «Право» навчально-наукового
інституту заочного та дистанційного
навчання Національної академії внутрішніх
справ
Науковий керівник:
Тарасенко Олег Сергійович,
доктор юридичних наук, професор

РОЛЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УПРАВЛІННІ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Сьогодні слово «безпека» набуло нового звучання. Це особлива цінність, яку треба відстоювати та виборювати. Громадянам України, нашому суспільству та державі кинуту низку викликів як усередині країни, так і за її межами. Ще не пішло в минуле таке явище, як шпигунство з боку іноземних держав, навпаки, воно набуло нових форм. Так, з розвитком інформаційних технологій виникло таке явище, як кіберзлочинність та актуалізувалося питання про боротьбу з інформаційним шпигунством, у тому числі і за вищими особами держав.

Глобалізація торкнулася як економіки, гуманітарної сфери, така й злочинного світу. Особливу загрозу сьогодні становить збройна агресія росії проти України, а також транснаціональні злочинні угруповання, в руках яких є наркотрафік, торгівля людьми, зброєю. **Національна безпека України** визначається як стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз і є необхідною умовою збереження та примноження духовних та матеріальних цінностей. Національна безпека України досягається шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у політичній, економічній, соціальній, екологічній, науково – технологічній, інформаційній і військовій сфері.

Забезпечення національної безпеки здійснюється за умови пріоритетності національних інтересів, необхідності своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз цим інтересам, і ґрунтується на засадах правової демократичної держави.

Важливою складовою сектору безпеки і охорони є Служба безпеки України (далі - СБУ), яка відповідно до ст. 12 ч. 1 Закону України "Про національну безпеку України" є одним із суб'єктів

забезпечення національної безпеки України [3]. А згідно зі ст. 17 Конституції України та ст. 1 Закону "Про Службу безпеки України" Службу безпеки визначено як державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, на який покладено забезпечення державної безпеки України [1;2]

Відповідно до ст. 2 Закону України "Про Службу безпеки України" до основних завдань СБУ належать захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [2].

Національна безпека включає оборону країни і всі види безпеки, передбачені Конституцією та законодавством України, насамперед державну, громадську, інформаційну, екологічну, економічну, транспортну, енергетичну безпеку, безпеку особистості.

Один з найважливіших пріоритетів СБУ – захист державного суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу. Основне джерело загроз національній державності України – загарбницька політика кремлівського режиму.

Російське воєнне вторгнення в Україну супроводжується агресивною підривною діяльністю ворожих спецслужб. Інспірування терористичної діяльності, зазіхання на конституційний лад, спроби розпалювати конфлікти на релігійному ґрунті, пропаганда сепаратизму – актуальні загрози українській державності в умовах війни [5]. Також з початком війни в країні проявили себе колаборанти, але плідною роботою СБУ більшість зрадників вже викрито та притягнуто до відповідальності, що підтверджує ефективну роботу СБУ в умовах військового стану.

У період активних військових дій Україна зустрілася з низкою викликів існуючих та потенційних зовнішніх та внутрішніх загроз. Тому проблематика забезпечення національної безпеки наразі є досить актуальним питанням і набуває лише обертів. Під національною безпекою України розуміється стан захищеності особистості, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, при якому забезпечуються реалізація конституційних прав і свобод громадян України, гідні якість та рівень їхнього життя, суверенітет, незалежність,

державна та територіальна цілісність, а також стійкий соціально-економічний розвиток.

Простежуючи історію створення та забезпечення функціонування СБУ можна зробити висновок, що процес реформування є постійною складовою її розвитку. Загалом стан забезпечення національної безпеки України залежить значною мірою від стабільності системи, органу, кожного окремого службовця. Також слід звернути увагу, що будь-які зміни це завжди стресовий фактор для будь-якої організації, а також її співробітників. Всі ці міркування стосуються і сучасного етапу реформування СБУ.

Серед обов'язків СБУ необхідно виділити здійснення контррозвідувальної діяльності. Як пріоритетний напрям діяльності СБУ контррозвідувальна діяльність за Законом України « Про контррозвідувальну діяльність» від 26 грудня 2002 року є спеціальним видом діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, який здійснюється з використанням системи контррозвідувальних, пошукових, режимних адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці країни, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп і осіб на інтереси України [4].

Слід зазначати, що на фоні сьогодення, країна агресор, який наразі протистоїть СБУ, має за мету перетворити нашу країну на територію хаосу: загальмувати її інтеграцію до європейського політичного, економічного й правового простору. Контррозвідка СБУ неодноразово фіксувала деструктивний вплив РФ на економічну безпеку України ще задовго до початку повномасштабного вторгнення на територію України. Серед задіяного арсеналу були: блокування розвитку потенціалу України, виснаження фінансових і матеріальних ресурсів, підштовхування проплачених чиновників до ухвалення хибних економічних рішень, просування підконтрольного менеджменту на ключові посади у провідній галузі економіки, інспірування різного роду економічних війн – такі завдання відпрацьовували агенти впливу, які були втягнуті в орбіту московських інтересів. Підрозділи економічної контррозвідки СБУ постійно реалізують комплекс заходів для захисту від протиправних посягань об'єктів критичної інфраструктури та стратегічних підприємств нашої держави, недопущення завдання шкоди потенціалу національної економіки.

Також СБУ комплексно забезпечує контррозвідувальний захист інформаційної та кібернетичної безпеки держави.

Під час війни кібербезпека держави потребує особливої уваги, адже ворог супроводжує свої військові операції засобами кібервпливу. Наразі Служба безпеки України відкрила кримінальне провадження за фактом кібератаки на національного оператора мобільного зв'язку «Київстар». Одна із версій, яку наразі досліджують слідчі СБУ, – за цією хакерською атакою можуть стояти спецслужби РФ [5].

Пріоритетні цілі російських спецслужб в українському кіберпросторі – енергетика, інфраструктура, логістика, військові об'єкти, центри прийняття рішень, бази даних органів влади, державні реєстри та медіа. Також для ворога є привабливою сфера цифрової трансформації України. Тож кіберпідрозділи СБУ забезпечують контррозвідувальний захист електронних комунікацій, IT-галузі та афілійованого з ними середовища [5].

Для посилення колективної кібербезпеки СБУ тісно співпрацює з колегами з країн ЄС і НАТО, координує свою діяльність з IT-фахівцями з усього світу.

Кіберфахівці СБУ, захищаючи інформаційний простір держави, викрили та притягнули до відповідальності тих, хто поширював ворожі фейки. Наразі достатньо ресурсів, котрі дають змогу атакувати ворога, а не тільки блокувати деструктивну діяльність ворогів в інфапросторі та відбивати ворожі атаки.

Таким чином, Служба безпеки України є одним із суб'єктів забезпечення національної безпеки держави, правовий статус СБУ являє собою визначене нормами права становище СБУ у системі інших правоохоронних органів як суб'єктів захисту національної безпеки держави, які знаходять своє закріплення у функціях, меті, завданнях, компетенції, організаційній структурі та юридичній відповідальності спецслужби. Підтвердженням високого рівня довіри до спецслужби є результати опитування проведеного Київським міжнародним інститутом соціології [6]. Відповідно до вказаних даних Службі безпеці України довіряє 58% респондентів, на противагу 41% рейтингу Національної поліції, який нажаль продовжує знижуватися. Вказані цифри підтверджують високий професіоналізм, здатність розвиватися та протистояти викликам сьогодення.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4239>
2. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

3. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

4. Про контррозвідальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 № 374-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>

5. Офіційний сайт Служби безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Київського міжнародного інституту соціології. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1335&page=1>